

2002

2

INF

-SCOOP

SCOOP is een periodieke uitgave van 101 MIPel

JUNI 2002

MACEDONIË

DE OORLOG OM GOUD, GELD EN GEBIED

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>BLZ</u>
MACEDONIË	3
DE OORLOG OM GOUD, GELD EN GEBIED	9

VOORWOORD

Voor u ligt de tweede uitgave van de Infoscoop 2002 met daarin aandacht voor de gebieden waar eenheden van de KL zich op dit moment bevinden of zich aan het voorbereiden zijn op een mogelijke inzet.

Naar het zich laat aanzien zal de KL bijdrage aan ISAF voorlopig nog enige tijd aanhouden en zijn we het komende half jaar nadrukkelijk aanwezig in FYROM (Macedonië) vandaar de keus voor artikelen handelend over deze gebieden.

Gaarne wil ik u als vaste lezer van de Infoscoop uitnodigen om ons artikelen toe te zenden over uw ervaringen in de uitzendgebieden zodat we naast achtergronden ook actuele zaken kunnen brengen.

Ik wens u veel leesplezier.

Wnd C-101 Mipel
Majoor Th.C.H.M. Hoefs

COLOFON

INFO-SCOOP is een uitgave van 101 Militaire Inlichtingenpeloton

Adres:

Simon Stevinkazerne,
MPC 41A, postbus 9012,
6710 HC Ede.

Telefoon: 0318-683050/3073/3023

Redactie: Maj Hoefs, Elnt de Groot,
Red./Lay-out/Opmaak: Sgt1 Veenbrink,
Sgt Kolster, Kpl Weidema en Kpl Hooper.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

De inhoud van de INFO-SCOOP is volledig samengesteld uit **open bronnen**. Overname uit deze publicatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld. Indien uw adres is gewijzigd, gelieve dit door te geven aan repro 101 MIPel. (zie bovenstaand adres of telefonisch 0318-683023)

Op het Intranet zijn we o.a. te vinden op de startpagina van de KL onder de titel KL bladen of onder het volgende adres:

<http://10.32.2.118/DGC/101mipel/infoscoop>

MACEDONIË

AOOI J.A.P. SCHUIJL/TLNT DRS. C.O.ZWART

De afgelopen decennia heeft Macedonië grote etnische conflicten weten te vermijden. Het maakte zich, door het diplomatieke optreden van de toenmalige president Gligorov, zonder bloedvergieten los van Joegoslavië. Ten tijde van de oorlog in Kosovo wist het, de toenemende spanningen tussen de Slavisch-Macedonische meerderheid en de Albanese minderheid ten spijt, een confrontatie af te wenden.

Toch ontquam ook Macedonië niet aan binnenlandse, etnisch conflicten, zoals die in de afgelopen periode, haar buurlanden teisterde. In dit artikel een omschrijving van de belangrijkste Macedonische politieke partijen. Is de huidige regeringssamenstelling ('Regering van Nationale Eenheid') in staat het conflict tot staan te brengen of moeten de komende verkiezingen voor een kentering zorgen. Vervolgens de etnische verschillen en de problematiek waarmee de Internationale Gemeenschap te maken heeft gekregen.

Is de inbreng van de internationale aanwezigheid in staat de uiteenlopende belangen van de voornaamste bevolkingsgroepen nader tot elkaar te brengen en kan men het vertrouwen van zowel de Slavische als de etnisch-Albanese bevolkingsgroepen winnen, om deze netelige kwestie tot een goed einde te brengen.

KERNGEGEVENS

Officiële naam: Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)

Oppervlakte: 25.713 km² (ruim de helft van Nederland)

Demografie: naar de volkstelling van 1994 - 1,94 miljoen inwoners.

In 2001 geschat op 2 miljoen.

-66,6% Slavische Macedoniërs (overwegend christelijk-orthodox)

-22,7% etnische of Macedonische Albanese (overwegend soennitisch) Een klein deel van de Slavische Macedoniërs is moslim

-een klein deel van de Albanese (voornamelijk in en rond Skopje) is katholiek.

-4% Turken

-2,1% Serviërs

-2,2% Roma (zigeuners)

-1% Vlachen (een aan Roemenen verwante bevolkingsgroep)

-1,4% overigen

Godsdienst:

-Christelijk-orthodox 67%

-Islamitisch (soennitisch) ongeveer 30%

Hoofdstad: Skopje (ca. 540.000 inwoners)

Grote steden: Kumanovo 135.000; Bitola 86.200; Prilep 71.900 en Tetovo 65.300

Officiële taal: Macedonisch, nauw verwant aan het Servisch en het Bulgaars. Eerstgenoemde taal wordt in het cyrillicsche schrift geschreven

POLITIEK

Hieronder een opsomming van de belangrijkste politieke partijen, hun leiders en hun doelstellingen (voor zover bekend). De kleinere partijen die momenteel in de 'Regering van Nationale Eenheid' zijn opgenomen, worden eveneens kort toegelicht. (European Forum 2001) De invloed van de politieke partijen op de verhouding tussen de verschillende etnische bevolkingsgroepen speelt een grote rol. Met name de regeringspartijen staan voor een dilemma: de Slavisch-Macedonische partijen kunnen het zich, ten opzichte van hun electoraat, niet veroorloven teveel concessies doen aan de eisen van de etnisch-Albanese partijen, welke overigens voor een groot deel ook worden onderschreven door de Internationale Gemeenschap. Aan de kant realiseren ze zich dat indien men blijft vasthouden aan hun nationalistische retoriek, zij niet op de broodnodige (financiële) steun van de Internationale Gemeenschap hoeven te rekenen. De Albanese politieke partijen hinken eveneens op twee gedachten. De partij die in de regeringscoalitie is vertegenwoordigd, de DPA/PDSH van Xhaferi, werd met name tijdens de recente gewelddadigheden, door de achterban verweten hun belangen te hebben verkwaamd. Hiervan maakte uiteraard de etnisch-Albanese oppositiepartijen dankbaar gebruik van. Edoch, om als gesprekspartner bij de onderhandelingen met de Internationale Gemeenschap te mogen deelnemen, is een meer radicalere houding t.o.v. hun Slavische partijgenoten, uit den boze.

PARTIJEN OP SLAVISCH-MACEDONISCHE GRONDSLAG

SDSM

Engels: Social Democratic League of Macedonia

Nederlands: Sociale Democratische Alliantie voor Macedonië

Macedonisch: Socijaldemokratski Sojuz na Makedonija

Deze partij is de grootste Slavisch-Macedonische oppositiepartij en is voortgekomen uit de LCY (Verbond van Joegoslavische Communisten). Hun handelen en optreden wordt als zeer voorzichtig en omslachtig beschreven.

De huidige partijleider is Branko Crvenkovski, die tijdens de vorige regeringsperiode onder de populaire president Kiro Gligorov, als premier deel uitmaakte van de coalitie SDSM-PDP/PPD.

De oppositionele SDSM, die tot de Regering van Nationale Eenheid was toegetreden, heeft deze inmiddels weer verlaten. Een van de beweegredenen moet gezocht worden in het feit dat zij, met het oog op de komende verkiezingen, tijdens recente opiniepeilingen aanzienlijk in aanzien is gestegen en die mogelijke kiezerswinst veilig wil stellen door zich van

deze regering te distantiëren.

De kracht van deze partij is de regeringservaring, heeft de beschikking over een groot aantal door de wol geverfde politici en tenslotte kan zij bogen op de best gestructureerde partijstructuur in Macedonië.

VMRO-DPMNE

Engels: Democratic Party for Macedonian National Unity Macedonisch: Vnatrešno-Makedonska Revolucionerna Organizacija-Demokratska Partija za Makedonska Nacionalno Edinstvo Nederlands: Interne Macedonische Revolutionaire Organisatie - Democratische Partij voor de Macedonische Nationale Eenheid Dit is een radicale nationalistische partij, die de culturele eenheid van de Macedonische natie voorstaat. De partij heeft zijn historische grondslag in de IMRO, een terroristische organisatie die in 1893 onder de Ottomaanse bezetting ontstond en streefde naar een zelfstandige staat Macedonië. De IMRO had als leus: 'Macedonië voor de Macedoniërs'. Deze beweging opeerde aanvankelijk vanuit Bulgarije, doch werd door haar gewelddadige optreden en deelname aan de moordaanslag op de Bulgaarse premier Stambolijevski (1923) uiteindelijk door Sofia verboden. De huidige regeringspartij staat voor een agressiever optreden tegen de separatistische acties, die door de nieuwe generatie van radicale etnische Albanese-Macedonische leiders worden ondernomen. Dit standpunt wordt overigens door premier Georgievski en zijn Minister van Binnenlandse Zaken, Boskovski, volledig gesteund. President Trajkovski en de gematigde vleugel binnen de partij lijken t.o.v. de radicale vleugel o.l.v. Georgievski vooralsnog het onderspit te delven.

VMRO-VMRO

Engels: Internal Macedonian Revolutionary Organization-Real Macedonian Reform Option Nederlands: Ware Macedonische Hervormings Optie In 2000 stapte een zestal parlementsleden uit de VMRO-DPMNE om vervolgens een eigen partij op te richten. Deze 'Ware Macedonische Hervormings Optie' wordt geleid door de voormalige minister van Financiën, Boris Stojmenov. De partij is voornamelijk op Bulgarije gericht en verwerpt de, in hun ogen, te grote invloed van de Internationale Gemeenschap op de Macedonische politiek.

DA

Engels: Democratic Alternative Nederlands: Democratisch Alternatief Macedonisch: Demokratska Alternativa In 1998 richtte Vasil Tupurkovski deze partij op en werkte vervolgens nauw samen met de VMRO-DPMNE. Dit resulteerde in dat jaar zelfs in een

verkiezingsoverwinning. De ervaren politicus Tupurkovski begon zijn carrière tijdens het socialistische regime in het voormalige Joegoslavië.

Zijn aanvankelijk grote populariteit kalfde af na zijn misstap met de erkenning van Taiwan. Die erkenning was voor China reden om de verlenging van het mandaat, de vredesmissie in Macedonië UNPREDEP, tijdens de behandeling hiervan in de Verenigde Naties met een veto te blokkeren.

LDP

Engels: Liberal Democratic Party
Nederlands: Liberaal Democratische Partij
Macedonisch: Liberalna Demokratska Partija
De politieke leider van de LDP is Risto Penov. De partij is voortgekomen uit een samenwerkingsverband tussen de LP en de DP.

LP

Engels: Liberal Party
Nederlands: Liberale Partij
Deze partij stapte februari 1996 uit de regeringscoalitie en verkoos de oppositiebanken.

De partij is voortgekomen uit de Alliantie van Hervormingsbewegingen uit de periode dat Macedonië nog deel uitmaakte van de republiek Joegoslavië. Begin 1997 ging deze partij op in de fusie met de DP waaruit vervolgens de LDP ontstond.

De leider van de LP is Stojan Andov een invloedrijk politicus die tijdens de presidentsverkiezingen van 1999 nog tot een van de presidentskandidaten behoorde. Andov bekleedt in de huidige regeringssamenstelling de post van parlementsvoorzitter.

DP

Engels: Democratic Party
Nederlands: Democratische Partij
In het begin van 1997 is deze partij samen met de LP een samenwerkingsverband aangegaan (zie LDP).

ND

Engels: New Democracy
Nederlands: Nieuwe Democratie
Macedonisch: Nova Demokratija
Deze partij ontstond nadat DA politici deze partij verlieten (2001) na de politieke blunder van Trajkovski (Taiwan) en een eigen politieke partij oprichtten.

De huidige partijleider Slobodan Casule gaf als verklaring voor zijn vertrek uit de DA, dat hij zich niet met het besluit van Trajkovski kon conformeren. Tijdens de vredesbesprekingen in Ohrid (augustus 2001) en de politieke besluitvorming omtrent het Framework Peace Agreement (FWA) van 13 augustus, verklaarde Casule dat zijn partij niet expliciet tegen dit akkoord was, maar dat er enkele annexen niet geheel naar de wens van zijn partij waren verwoord.

MAAK

Engels: Movement of Pan-Macedonian Action
Nederlands: Beweging voor Pan-Macedonische Aktie
Een radicale nationalistische partij die nauwe banden onderhoudt met de VMRO-DPMNE en de VMRO.

PARTIJEN OP ALBANEES-MACEDONISCHE GRONDSLAG

PDP/PPD

Engels: Party for Democratic Prosperity
Nederlands: Partij voor Democratische Voorspoed
Macedonisch: Partia për Ptrospëritet
Demokratik
Leider van deze partij is Imer Imeri. De partij behoort tot de gematigde stroming binnen de Albanese-Macedonische geleerden. De partij verloor in 1997 aan invloed binnen de etnisch-Albanese gemeenschap tijdens de regeerperiode met de SDSM als coalitiepartner. Dit tengevolge van het te laat en onvoldoende reageren op het groeiende ongenoegen en toenemende onrust binnen de Albanese-Macedonische minderheid.

Een prominent partijlid is Haliti, een voorvechter voor de Albanese belangen binnen Macedonië. Tijdens de regeerperiode met de SDSM onder premier Crvenkovski, was hij minister zonder portefeuille.

De PDP streeft naar belangenbehartiging van de Albanese gemeenschap door samenwerking binnen de Macedonische staatsinstellingen, grondwetswijzigingen om de etnische belangen te verbeteren en tenslotte de erkenning van het Albanese als officiële taal.

PDPA

Engels: Party for Democratic Prosperity of the Albanians
Nederlands: Partij voor Democratische Vooruitgang voor de Albanese
De leiders van deze partij waren Arben Xhaferi (gematigd) en Menduh Thaci (radicaal). Het partijbestuur was in Tetovo gevestigd.

De partij behoorde tot de radicale stroming binnen de Albanese gemeenschap, maar de gematigde politici trachten door samenwerking met de Macedonische politici meer begrip voor de Albanese situatie te krijgen. Deze partij is midden 1997 gefuseerd met de NDP tot de DPA.

DPA/PDSh

Engels: Democratic Party of Albanians
Nederlands: Democratische Partij van Albanese
Macedonisch: Partia Demokratike Shqiptare
De partij is midden 1997 opgericht door het samengaan van de PDPA en de kleine partij de NDP. Deze nieuwe partij heeft zich radicaler opgesteld dan de PDP.

Toch heeft de DPA contact gezocht met de PDP voor een mogelijke samenwerking in de naaste toekomst. Onder de filosoof Arben Xhaferi is de partij tot de Macedonische regering toegetreden teneinde op deze wijze de belangen van de etnische Albanese te behartigen.

NDP

Engels: National Democratic Party of Albanians
Nederlands: Nationaal Democratische Partij
Een Albanese minderheidspartij die in augustus 1990 in Tetovo werd opgericht. Na een fusie met de DPA/PDSh zetten de achtergebleven leden de partij voort. De NDP hanteert een radicalere partijpolitiek m.b.t. de Albanese minderheid en streeft naar een confederatie bestaande uit een etnisch

Albanese (west-Macedonië) en een slavisch deel. Partijleider is Iljaz Halimi.

Secretaris-generaal van de partij is Ibrahim Bedredin. De partij wordt ervan verdacht nauwe banden met het UCKM te onderhouden.

ANDERE PARTIJEN NIET OP ALBANESE OF MACEDONISCHE GRONDSLAG GEBASEERD

DPTIR

Engels: Democratic Party of Turks-Islamic Path
Nederlands: Democratische Partij van Turks-Islamitische Beweging

SRM

Engels: Union of Romas of Macedonia
De partij die de belangen van de 2,2% zigeuners (Roma's) in Macedonië vertegenwoordigt.

DPS

Engels: Democratic Party of Serbs in Macedonia
De belangrijkste politieke partij die de belangen van de Servische Macedoniërs behartigt. Partijleider is Dragisha Miletich.

POLITIEKE SITUATIE EENHEIDSKABINET

Op zondag 13 mei 2001 stemde het Macedonische parlement met een overweldigende meerderheid in met een 'Regering van Nationale Eenheid', waaraan de vier grootste partijen van Macedonië deelnamen.

Deze coalitie was een laatste poging om te voorkomen dat het geweld tussen de Albanese rebellen en het Macedonische leger nog verder zou escaleren en mogelijk op een burgeroorlog zou uitdraaien. De regerende coalitie van premier Ljubco Georgievski (VMRO-DPMNE) en Arben Xhaferi, leider van de gematigde Albanese PDSh (DPA), werd uitgebreid met twee andere partijen: de radicalere Albanese partij PDP (o.l.v. Imeri) en de Slavisch-Macedonische partij, de Sociaal-democratische SDSM. Ook enkele kleine partijen participeerden in de nieuwe coalitie. De SDSM leverde drie ministers waaronder die van Defensie en Buitenlandse Zaken. Defensie komt in handen van de gematigde Liberale Partij (LP), Vlado Popovski. Verrassend was de benoeming van Dosta Dimovska (VMRO-DPMNE) die tot vice-premier (zonder portefeuille) werd benoemd. Ze zou haar partijgenoot, de gematigde president Trajkovski in zijn strijd tegen de nationalistische hardliners, tot steun kunnen zijn. De Albanese PDP/PPD eiste een staakt-het-vuren voordat zij tot de nieuwe regering zou toetreden. Dit werd in eerste instantie door premier Georgievski, die een harde lijn voorstaat, geweigerd. Onder grote internationale druk van het Westen en andere Balkan-leiders besloot de PDP/PPD haar eis te laten varen. De PDP/PPD is de tweede grote Albanese partij in Macedonië en had een sleutelpositie bij de onderhandelingen. Georgievski blijft premier en zijn partij, de VMRO-DPMNE, behoudt tevens het Ministerie van Binnenlandse Zaken (Boskovski).

**Branko Crvenkovski,
SDSM Leader**

Met deze coalitie hoopt de regering de Albanese rebellen te kunnen isoleren. Vervolgens zou door het aannemen van nieuwe wetten (gelijke rechten voor Albanese minderheden) een einde kunnen worden gemaakt aan de ontevredenheid die onder deze bevolkingsgroep leeft.

SDSM UIT KABINET

Het vertrek van de SDSM ministers uit het kabinet van 'Nationale Eenheid' betekent een versmalling van het politieke draagvlak van de regering-Georgievski, die toch al de grootste moeite heeft om de orde in het land te handhaven. Het vertrek uit de regering zal de uitvoering van het akkoord van Ohrid, dat de Albanese minderheid meer rechten geeft, bemoeilijken. Een andere partij, de liberaal-democratische LDP, die ook in mei tot de regering toetrad, zal waarschijnlijk het voorbeeld van de SDSM volgen. De SDSM zat met drie ministers in de regering-Georgievski, de LDP bekleedt een ministerspost. De sociaal-democraten traden in mei tot de regering toe, met het doel een einde te maken aan de gevechten tussen het Macedonische regeringsleger en Albanese guerrillastrijders.

De SDSM heeft steeds gezegd dat haar deelname aan de regering tijdelijk was. Zodra het parlement zou hebben ingestemd met een wijziging van de grondwet die de etnische Albanese meer rechten zou geven, zou de partij weer in de oppositie gaan. Het kabinet ging met de grondwetwijziging, die onder meer de Albanese minderheid meer rechten zou verlenen, akkoord. Medio september 2002 staan nieuwe verkiezingen in Macedonië gepland. Westerse diplomaten die nauw bij de totstandkoming van het akkoord van Ohrid betrokken waren, hadden er bij de SDSM sterk op aangedrongen in de regering te blijven. Dit om te voorkomen dat de politieke macht vooral komt te liggen bij de nationalistische (waaronder enkele prominenten uit de VMRO-DPMNE). De nationalistische zijn vooral uit op wraak op de Albanese guerrillastrijders die eerder dit jaar in het noorden en westen van het land vochten tegen de Macedonische veiligheidstroepen.

Onderzoekers hebben recentelijk in het noordwesten van Macedonië een massagraf ge-

pend. Volgens de Macedonische politie zijn de begraven slachtoffers dertien Macedoniërs die in juli door etnisch-Albanese rebellen werden ontvoerd. Dat heeft het Macedonische persbureau MIA gemeld. Volgens een anonieme bron van de Macedonische politie werden inmiddels lichaamsdelen van zeker zes personen gevonden. Internationale media werden door de politie niet bij het graf toegelaten. De voormalige rebellen ontkennen elke betrokkenheid bij de executie van de ontvoerde Macedoniërs. De opening van het massagraf, vlakbij de stad Tetovo, zorgt voor verdere spanning in de streek. Tien dagen geleden werden drie Macedonische politiemannen gedood, vermoedelijk door etnische Albanese. De slachtoffers waren door de korpsleiding naar de plek gestuurd om het graf te beveiligen. In de nacht van dinsdag op woensdag ontplofte in Tetovo een bom voor het kantoor van de EU. De onbekende daders konden ontkomen. Er vielen geen gewonden. Causule is op zoek van de regering toegenomen tot de 'Regering van Nationale Eenheid' en bekleedt de post van Minister van Buitenlandse Zaken, terwijl zijn partijgenoot, Giorgi Orovcanec het Ministerie van Gezondheid kreeg toegewezen. (Uit: *Balkan Report - Radio Free Europe*. d.d. 04 december 2001)

BENOEMING NIEUWE MINISTERS

Op 30 november heeft het Macedonische parlement de benoeming van vier nieuwe ministers bekrachtigd. De posten waren vrij gekomen na het recente vertrek van de sociaal-democratische SDSM uit de regering van nationale eenheid. De nieuwe ministers staan bekend als gematigd nationalistisch en zijn deels afkomstig van kleinere Slavische partijen. Een opmerkelijk feit is de terugkeer in de regering van de vice-voorzitter van de VMRO-DPMNE en klankbord van premier Georgievski, Dosta Dimovska, als vice-premier.

Dimovska, die lange tijd werd beschouwd als een extreme hardliner, heeft gedurende het afgelopen jaar haar toon enigszins gematigd en gepoogd de handelingen van haar vroegere protégé Boskovski in te dammen en daarmee het succes van het akkoord van Ohrid te bevorderen. Vlado Popovski, afkomstig van de kleine Liberale Partij (LP) van parlementsvoorzitter Andov, is ondanks ogenschijnlijke aarzelingen van zijn kant benoemd als de nieuwe minister van defensie. Ondanks de wijd verspreide geruchten dat de voormalige minister Srgjan KERIM zou terugkeren op zijn post, is Slobodan CASULE van de kleine Nieuwe Democratische Partij (NDP) benoemd als de nieuwe minister van buitenlandse zaken. Giorgi Orovcanec van de NDP tenslotte is benoemd als de nieuwe minister van gezondheidszaken. Op 18 januari legde de gematigde vice-premier van Macedonië en voorzitter van de veiligheidsraad (CMC), Dosta Dimovska, haar functie als vice-president van de VMRO-DPMNE neer.

Dit uit onvrede met de nationalistische hardliners over de terugkeer van de Macedonische veiligheidstroepen in de Albanese meerderheidsgebieden aan. Ze blijft vooralsnog lid van de partij, waar ze haar functie liefst 11 jaar vervulde. Hiermee verloor Trajkovski een bondgenoot die de gematigde door de Internationale Gemeenschap gesteunde lijn kwijt.

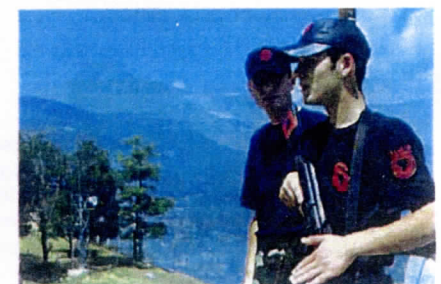
ZIENSWIJZE ALBANESE MACEDONIERS

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van november-december 1995, bleek dat de meeste Albanese stemmen in het westen van de republiek waren uitgebracht. Ondanks het feit dat de Albanese moslim partijen in hun eisen verschillen, hebben ze toch eenzelfde doel voor ogen: hun fundamentele aanspraken en het verkrijgen van de status van een constitutionele natie voor Albanese. De PDP wil gelijke rechten voor een ieder in deze nieuwe staat en heeft geen bezwaar tegen samenwerken met de overkoepelende regering. De DPA daarentegen vindt wat voor samenwerking dan ook met de regering ondergeschikt aan hun belangrijkste eisen: Albanese als officiële taal; duidelijke vertegenwoordiging bij overheidsinstellingen; erkenning van de universiteit van Tetovo (nu nog illegaal), het recht op het gebruik van de Albanese vlag in steden met een meerderheid van de Albanese bevolking en autonomie voor het westelijk deel, waarin het overgrote deel van de Albanese bevolking woont. Zij streven naar een bestuursvorm zoals die in België gehanteerd wordt. Twee verschillende groeperingen ieder met een eigen regering en daarboven een overkoepelende regering.

ANA ALIAS AKSH (NATIONAL ALBANIAN ARMY)

Het 'Albanese Nationale Leger' - Armata Kombetare Shqiptare (AKSh) is een etnisch-Albanese groepering die in het bergachtige westen van Macedonië opereert en waarschijnlijk betrokken is geweest bij de meest recente incidenten. De AKSh is gelieerd aan strijdende groeperingen zoals het UÇPMB in de Presevo-vallei, met name door een gemeenschappelijke politieke en financiële achterban. Het is inmiddels bekend dat de AKSh al tijdens de Kosovo crisis het toenmalige UÇK met wapens steunde. Verder steunde zij hun operaties tevens met logistieke middelen waaronder het vervoeren van UÇK-strijders naar Kosovo. Tot nu toe heeft de AKSh o.a. de verantwoordelijkheid voor de aanslag op een politiebureau in Tetovo (11 jan. '01) voor zich opgeëist. De extremisten in Macedonië hebben de volgende eisen gesteld: -meer rechten voor de Albanese bevolking in Macedonië; -een nieuwe grondwet, met daarin gelijkstelling van Slavische Macedoniërs en Albanese; -internationale bemiddeling. In tegenstelling tot de guerilla's in Zuid-Servië verklaren ze nadrukkelijk niet de intentie voor een 'Groot-Albanië' of aansluiting bij Kosovo na te streven. Ze erkennen zelfs de Macedonische staat. Op deze manier hopen de rebellen de internationale gemeenschap niet tegen zich in het harnas te jagen. Ze stellen dat hun eisen tegemoet komen aan de eerder geschetste on-

Één van de groeperingen

vrede van de Albanese bevolking. Van een gemeenschappelijk streven door de Albanese gemeenschappen in Montenegro, Macedonië, Zuidoost Servië en Kosovo naar een 'Groot-Albanië', lijkt geen sprake. Het Nationale Bevrijdingsleger NLA dat nu in en rond Tetovo en langs de grens met Kosovo actief is, eist geen vereniging met de Albanese in Albanië en/of Kosovo. Het eist verbetering van de rechten van de Albanese binnen Macedonië zelf: hoger onderwijs in het Albanese, het Albanese als tweede staatstaal, toegang tot overheidsbanen, grondwettelijke gelijkstelling van Albanese en Slavische Macedoniërs.

ONTPLOOIING VN-EENHEDEN

UNPROFOR

Op 11 november 1992 verzocht de president van Macedonië de Verenigde Naties om internationale waarnemers in zijn gebied te ontplooiën, dit i.v.m. een mogelijke aanval vanuit de FRJ naar aanleiding van de gevechtsactiviteiten, die de FRJ op dat moment in Bosnië-Herzegovina uitvoerde. Op 11 december 1992 willigde de VN dit verzoek in.

Een bataljon met een sterkte van ca 700 man en internationale waarnemers werden met name in het grensgebied met het voormalig Joegoslavië ontplooid.

De Scandinavische landen Noorwegen, Zweden en Finland leverden gezamenlijk ca 400 man. Op 18 februari 1993 was het Nordicbat (434) operationeel en nam de locaties over van de Canadezen, die hier tijdelijk (sinds 7 jan 1992) waren gestationeerd. Het bataljon opereerde langs de westelijke grens vanaf Debar in noordelijke richting tot aan de Bulgaarse grens. De grens zuid van Debar werd door VN-waarnemers gecontroleerd. De VS participeerden (juni 1993) met een bataljon. Dit bataljon werd langs de grens met de FRJ ontplooid. Het neemt dus een gedeelte van het gebied, waar Nordic was ontplooid, over. Eind maart 1995 bestond de troepenmacht uit ca. 1100 man.

Tegen de verwachting in was er van een dreigende houding van de zijde van de FRJ geen sprake.

UNPREDEP

Op 31 maart 1995 ging UNPROFOR na aanname van Resolutie 983 over in UNPREDEP. Er zijn dan 24 permanente en 33 niet permanente observatieposten langs de grens met de FRJ en Albanië geïnstalleerd.

Het mandaat werd diverse keren met volledige instemming van Macedonië verlengd. Op 31 augustus 1998, eindigde het mandaat van UNPREDEP edoch een nieuw mandaat werd ditmaal door een Veto van China (door de handelsbetrekkingen die Macedonië met Taiwan had aangeknoopt) geblokkeerd.

AMBER FOX - TASK FORCE FOX

Momenteel maken 14 landen deel uit van deze door Duitsland geleide vredesmissie: België, Canada, Tsjechië, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Italië, Nederland, Noorwegen, Portugal, Noorwegen, Portugal, Spanje, Turkije en Groot-Brittannië.

De Task Force Fox van brigadegrootte, bestaat uit vier bataljons, waarin de volgende landen Frankrijk, Italië, Griekenland en Groot-Brittannië met 4.500 man aan participeren.

COORDINATIERAAD MACEDONISCHE ALBANEZEN BIJELKAAR

In de stad TETEVO heeft de eerste bijeenkomst plaatsgevonden op 1 mrt 2002 van de "Coördinatieraad van de etnisch-Albanese partijen. In deze raad zijn de twee grote traditionele etnisch-Albanese partijen PDSH en PPD vertegenwoordigd, maar ook de PDK die is voortgekomen uit het voormalige "Nationale Bevrijdingsleger" (UCK [M]). Volgens de inaugurele verklaring beoogt de raad alle activiteiten van "het Albanese politieke blok" te coördineren de voortgang in het vredesproces te monitoren en het werk van de partijen in de aanloop naar de verkiezingen later dit jaar af te stemmen.

De raad heeft negen leden, waarvan er door iedere partij twee worden benoemd.

De overige drie gelden als "directe" vertegenwoordigers van het UCK (M). Laatstgenoemde groepering levert ook de voorzitter, BEKIRI, een voormalig woordvoerder van het UCK (M). Overigens wordt in de inaugurele verklaring andermaal onderstreept dat de doelstellingen van de Albanese langs politieke en niet langs militaire weg moeten worden bereikt.

HUIDIGE SITUATIE

Ondanks het feit dat de ARM sinds 1992 wordt gereorganiseerd is het in het algemeen nog steeds een slecht getraind en onvoldoende uitgerust leger. Dit wordt mede veroorzaakt door de relatief gespannen politieke verhoudingen en de slechte economische situatie. Tot op heden heeft de reorganisatie weinig positieve effecten opgeleverd. De sterkte van het huidige leger wordt geschat op 15.000 militairen (waaronder 40% etnische Albanese), 60.000 reservisten en 7.500 paramilitaire politieagenten.

De Albanese zijn echter niet of nauwelijks vertegenwoordigd in leidinggevende functies. Zonder uitgebreide hulp, in de vorm van geld, materieel en expertise van derden is Macedonië niet in staat de voorgenomen reorganisatie effectief door te voeren. De strijdkrachten zijn in tegenstelling tot de intentie (zie 'Structuur') zoals de zeer recente levering van munitie door Bulgarije niet in staat Macedonië langer dan enkele dagen te verdedigen.

Zelfs voor het beteugelen van de huidige binnenlandse onlusten zijn naar verwachting onvoldoende middelen beschikbaar. Een marine heeft het volledig landomsloten land niet en de luchtmacht telt tien trainingsvliegtuigjes en drie Russische helikopters (waarvan zeer recent een heli is verongelukt).

STRUCTUUR

De president (Trajkovski) is tevens opperbevelhebber van de ARM. In vredesstijd staan de strijdkrachten onder leiding van een civiele minister van Defensie, die gecontroleerd wordt door het parlement. De hoogste militair is de chef van de generale staf (CGS), die direct verantwoordelijkheid verschuldigd is aan de minister van Defensie.

GRONDWET

De Albanese rebellen hopen bij hun huidige subversieve acties gebruik te maken van fricties tussen de Albanese minderheid in Macedonië en de slavisch-Macedonische meerderheid. Wat betreft de verhouding tussen de slavische en Albanese Macedoniërs belooft het een cruciaal jaar te worden. Hierbij is ook de grondwet belangrijk. De Albanese beschouwen de preambule (inleiding) uit de grondwet als een steen des aanstoots.

De preambule stelt dat Macedonië een staat van het Macedonische volk is waardoor de Albanese zich gedegradeerd voelen tot tweederangs burgers. De slavische Macedoniërs zijn het hier echter niet mee eens.

Zo zei de voormalige Macedonische president Gligorov onlangs in een interview nog het volgende: 'De preambule van de grondwet is geen normatief of wettelijk deel van de constitutie, maar een historische tekst. Macedoniërs vchten in het verleden voor een eigen staat, samen met andere nationaliteiten die in Macedonië wonen.

Geen enkele minderheid heeft problemen met de grondwet, behalve de Albanese. Ze willen dat Macedonië wordt omschreven als een staat van Macedoniërs en Albanese. In onze grondwet staat dat de soevereiniteit van de staat toebehoort aan alle burgers van Macedonië en volgens de EU voldoet de grondwet aan alle Europese normen en waarden. ■

DE OORLOG OM GOUD, GELD EN GEBIED

DOOR TLNT. H.D.G.T. OEY EN TLNT. DRS.
P. BROOYMANS

"War is the continuation of politics by other means" Karl von Clausewitz - Vom Kriege.

NATUURLIJKE HULPBRONNEN: EEN MILITAIR PERSPECTIEF

Van de dagen dat galjoenen met zwaar bewapende Portugezen en Spanjolen het ruime spookland op zoek naar "El Dorado", tot gehavende Tsjetsjeense rebellen in Grozny. Oorlog is vaak niet meer dan een politieke belangenverstrengeling tussen partijen met als doel persoonlijk gewin. Gewin van geld, macht of terrein. Interessanter dan het doel is echter de drijvende kracht. Achter zeven van de tien situaties is deze dezelfde, namelijk de politieke implicatie(s) van het verwerven, behouden of verliezen van..... natuurlijke hulpbronnen. In dit artikel zal beknopt worden ingegaan op de vaak onderschatte invloed van dit fenomeen. Als eerste zal worden ingegaan op de definitie van natuurlijke hulpbronnen zoals ze door de 2e MI groep wordt gehanteerd en zal een lijst van de meest voorkomende strategische mineralen worden gegeven. Vervolgens gaan we dieper in op de psychologische en geografische achtergronden van (geo-politieke) conflictsituaties. Oftewel wat beweegt een plaatselijke autoriteit geweld toe te passen teneinde zijn politieke doelstelling te realiseren. Als laatste geven we een aantal recente voorbeelden van conflicten welke primair door natuurlijke hulpbronnen geïnspireerd zijn te weten Afghanistan, Sierra Leone en Tsjetsjenië.

NATUURLIJKE HULPBRONNEN

In het Oudnederlands heetten ze gewoon delfstoffen. Met de hedendaagse modernistische taalbeleving klinkt dit te basaal en worden ze "natural resources" genoemd. In het gewoon Nederlands wordt dit "natuurlijke hulpbronnen". Vanuit een militair oogpunt zijn deze op verschillende wijzen van primair belang. Minerale stoffen kunnen enerzijds de reden zijn van een gewapend conflict, anderzijds is er een aantal dat onontbeerlijk is om daadwerkelijk te kunnen blijven vechten. Ook het secundaire belang is essentieel. Embargo's, blokkades of juist overproductie van een bepaald mineraal hebben een dwingende invloed op conflict situaties. Vanuit dat oogpunt hanteren wij een vrij ruime definitie.

Definitie: Natuurlijke hulpbronnen (eng. Natural resources) is de verzamelnaam voor alle uit de natuur gewonnen elementen welke voor de mens op welke manier dan ook van belang zijn.¹

Hierbij moet men breder denken dan de voor de westerse mens tot de verbeelding sprekende grondstoffen zoals goud, olie of diamant. Energie uit wind (molens), water (krachtcentrales) en aardwarmte (geothermale installaties). Hallucinogene grondstoffen zoals papper, coca of hennep. Water (schoon drinkwater). Bovengenoemde

voorbeelden zijn minder voor de hand liggende natuurlijke hulpbronnen welke echter een grote invloed op de wereldpolitiek / samenleving hebben. Daarnaast zijn er natuurlijk de klassieke mineralen en metalen welke als grondstof dienen voor militaire producten of op een andere conventionele manier van belang zijn. Tabel 1 bevat een aantal voorbeelden en beschrijft de militaire toepassing.

Er is een direct causaal verband tussen natuurlijke hulpbronnen en de politiek en dus, volgens Von Clausewitz, tussen natuurlijke hulpbronnen en oorlog. Het ideologisch gedachtegoed als basis voor de politiek heeft in de afgelopen decennia plaats gemaakt voor nationaal egoïsme.

Ging het tijdens de Tweede Wereldoorlog nog om het bevrijden van de wereld van het nazistisch juk, tijdens de Korea en Vietnam oorlog had de boodschap al een extra dimensie, namelijk het behouden van de westerse vrije markt economie. Met uitzondering van oorlogen op basis van geloofsvertuiging (Israël en tot voor kort Noord-Ierland) is er thans vrijwel geen groepering of wereldmacht meer die zich militair manifesteert zonder daar primair of secundair materieel voordeel aan te ontlenuen. Wat de situatie ook is, dit voordeel laat zich vrijwel altijd meten, zij het soms verdedt, in het verkrijgen van rechten of gunsten met betrekking tot: natuurlijke hulpbronnen!

PSYCHOLOGISCHE EN GEOGRAFISCHE ACHTERGRONDEN VAN CONFLICTSITUATIES

De invloed van natuurlijke hulpbronnen op conflictsituaties wordt door ons de "geo-politieke implicatie" genoemd. Dit concept bestaat uit een aantal factoren welke in combinatie met elkaar de invloed van natuurlijke hulpbronnen op conflict situaties weergeeft. Dit behoeft enige uitleg. Met geo-politieke implicatie wordt bedoeld welke waarde of belang er aan een (grond)stof wordt gehecht in een specifieke

Tabel 1. Conventionele natuurlijke hulpbronnen en toepassingen.

Metaal / mineraal	Karakteristieke eigenschap	Militaire toepassing
Aluminium	Licht gewicht	Vliegtuig frames
Chroom	Corrosie werend	Landingsgestel
Kobalt	Hitte bestendig	Legering voor verbrandingsmotoren
Koper	Geleiding	Hulzen
Mangaan	Hardheid en Taaiheid	Scheeps schroef en torpedo's
Nikkel	Corrosie werend	Assen, tandwielen, zuigers
Platina	Katalysator	Benzine, electronica
Tantalum	Corrosie en zuur werend	Pantser doordringend
Titanium	Sterk, licht	Kogelwerende plaat, ruimte capsules
Wolfram	Warmtewerend, hardheid	Bougies, electronica
Uranium	Radio actief	Nucleaire aandrijving, wapens
Olie	Energie	Brandstof
Niobium	Zuur werend	Straal motoren, olie tankers

Tabel 1. Conventionele natuurlijke hulpbronnen en toepassingen.

omgeving of situatie. Afhankelijk van het gewicht van dit belang zal een het een dienovereenkomstige rol spelen in het politieke besluitvormingsproces van een plaatselijke autoriteit. De waarde die aan dit belang wordt gehecht is afhankelijk van verschillende factoren. De combinatie van deze factoren wordt in deze "de implicatie" genoemd. Geo en politiek slaan op de factoren zelf. Deze factoren zijn achtereenvolgens: de psychologie van een conflict, de mineralogie van de stof, geografie van het gebied en het politieke en staatkundige voordeel van de plaatselijke autoriteit.

Zoals eerder genoemd hebben grondstoffen direct een invloed op conflicten. Het is dan ook noodzakelijk bekend te zijn met enkele grondbeginselen van conflict psychologie. Elk conflict van groot tot klein is onderhevig aan een aantal wetmatigheden aan welke altijd voldaan wordt. Ze zijn achtereenvolgens: **intentie - positionering - overbrugging - aanval - terugtocht**. Of het nu om een simpele "straatroof" gaat, een "hostile corporate take-over", of om een "militaire ambush" (vuuroverval), al deze elementen zijn, al dan niet in deze volgorde, aanwezig in de verschillende stadia van het conflict.

De relevantie in het kader van dit artikel zal ik duidelijk maken aan de hand van een straatroof, het ultieme voorbeeld van het hedendaags egoïstisch onderbuik optimisme dat ook wel terug te vinden is bij sommige minder democratisch behapte (derde wereld) landen. Ten overvloede: het gaat om het denkproces.

Welkom in de wereld van de straat, de afval-emmer van de maatschappij. De enige overeenkomst met de geciviliseerde wereld is de Staatsloterij: ook hier eten grote visjes de kleinere op, alleen dan anders. Overleven berust ineens veel meer op kans en op het maken van de juiste afweging dan op zorg. Een afweging die in elk van de bovengenoemde stadia weer terugkomt.

Een afweging die berust op de twee meest basale drijfveren van de mens: het verkrijgen van genot en het vermijden van pijn.

1. Intentie

Zonder intentie tot het ondernemen van actie ontstaat er geen conflict.

Een straatpersoon neemt op grond van zijn omstandigheden het besluit dat de meest effectieve manier om geld te verkrijgen is dat van een ander af te nemen. Het feit dat hij/zij hierbij gewond kan raken is geestelijk minder pijnlijk dan werkelijk een baan zoeken. Bovendien weegt het genot van een baan niet op tegen het genot van relatief snel geld. De intentie is geboren.

2. Positionering

Iets toe eigenen dat een ander toebehoort is een potentieel gevaarlijke zaak. Het is dus van belang dat een slachtoffer wordt uitgezocht waarbij de kans van slagen het hoogst, en het risico het laagst is. Deze locatie moet in het voordeel van de aanvallers zijn. Vanuit deze positie wordt geobserveerd en de afweging gemaakt of het volgende stadium reëel is.

3. Overbrugging

Om iets te pakken moet het binnen handbereik zijn. De afstand verkleinen tot dit geval is, is een continu proces van analyseren en afwegen: (threat evaluation).

Indien de mogelijke pijn groter lijkt dan het mogelijke genot kan de actie nu nog worden afgeblazen. Dit is de fase waarin U wordt aangesproken op straat met de vraag of hij/zij "U iets mag vragen?" en "Weet U hoe laat het is?". Onderlinge afstand (1,5 meter).

4. De aanval

Dit is het werkelijke "spring uit de schaduw met mes op keel" stadium dat door velen wordt gezien als een op zich staande gebeurtenis. U weet nu wel beter. Dit is het moment dat U bij U zelf denkt "ja natuurlijk mag iemand mij wat VRAGEN". Tegelijkertijd vraagt U zich onderbewust af waarom de persoon in kwestie het antwoordt van hééél dichtbij wil aanhoren. Uw persoonlijke integriteits "bubble" is gepeetreerd. U bevindt zich thans in de "Oh SHIT!"-zone. U wordt beroofd.

5. De terugtocht

Elke aanval blijft zich constant af vragen: "Kom ik er mee weg?". Op korte termijn (de aanval/het gevecht) en de lange termijn (heeft dit aanvaardbare consequenties). Indien het antwoordt op deze vraag negatief is zal hij/zij in een van de voorgaande fasen verstek la-

ten gaan. In ons scenario hebben grondstoffen voornamelijk in de eerste fase (intentie) een grote invloed. Het psychologische aspect van de laatste fase (de terugtocht) is gedurende het gehele proces van belang. Omdat minerale voorkomens direct het functioneren van een land of gebied beïnvloeden, is het een primair goed om te behouden, verliezen of verkrijgen. De potentiële psychologische en morele waarde die hiervan uitgaat is al voldoende om de intentie tot oorlog op te vatten. De laatste fase is met name van grote invloed op de psychologische besluitvorming.

Terwijl de tweede, derde en vierde stap aanwijzingen kunnen geven met betrekking tot een op handen zijnd conflict is juist de vijfde fase welke in een vroeg stadium altijd meespeelt. Het kan zelfs de aanleiding tot escalatie van een situatie zijn.

Simpelweg de realisatie dat "je ermee weg komt" en de buit dus als het ware "voor het oppakken ligt" is al voldoende! In de democratisch minder bedeelde medelanden is deze invloed groter dan in geciviliseerde maatschappijen het geval is. Echter het feit dat in een geciviliseerde maatschappij de absolute macht niet bij een enkeling ligt, is geen garantie dat een dergelijke realisatie niet een doorslaggevende rol zou kunnen spelen. Het is een van de drijfveren welke NOOIT openlijk geventileerd zal worden, maar welke onder het oppervlak wel degelijk een grote invloed heeft.

MINERALOGIE

Tijdens het gehele proces wordt constant een kosten-baten analyse gemaakt, niet alleen geestelijk maar ook economisch. In het geval van natuurlijke hulpbronnen zijn de baten vaak dermate essentieel dat in de geest van de plaatselijke autoriteit enorme offers gerechtvaardigd zijn. Hierin wordt de minerale stof zelf, van belang op het conflict. Hierin kan onderscheid gemaakt worden tussen de minerale (on)zuiverheid en de mineraal inhoud. Minerale zuiverheid Goud en olie hebben meer waarde dan kopererts. De bereidwilligheid om een oorlog te beginnen om olie is dan ook vele malen groter. Tодat...het een kopermijn betreft met een zeer rijk (zuiver) erts of reserves heeft tot in het volgende millennium. In dat geval vertegenwoordigt een gebied een dermate grote waarde dat dit de schaal doet doorslaan. Een ander voorbeeld is de ondergrondse

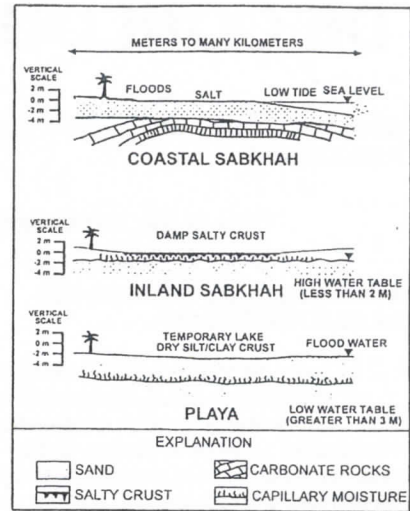

Figure 3. Idealized cross-section of sabkhas and playas, modified from Fookes (1976). Coastal sabkhas are influenced by tidal action and may be flooded during high tides. Inland sabkhas are influenced by high water tables and the capillary moisture maintaining a damp salty crust. Playas are intermittent lakes with dry silt and clay crusts.

kolenmijnbouw in Duitsland. Begin 70-er jaren is in Nederland uit economisch oogpunt deze tak van industrie rigoureuus stopgezet. In Duitsland is dit gefaseerd gebeurt hetgeen heeft geleid tot de sluiting van 95% van de kolensmijnen eind jaren '90. Als gevolg van de dure arbeidskrachten, de (dure) ondergrondse winningsmethode en de hoogwaardige (dus dure) arbeids en veiligheids criteria kostte in de haven van Rotterdam een ton Duitse steenkool driemaal meer dan een ton Afrikaanse kool. Toch blijft een beperkt aantal kolensmijnen met opzet in productie. Niet als energie voorziening maar als (strategische!) garantie voor de staalindustrie. Duitsland is van oudsher een land dat hoogwaardig staal produceert. De staalkwaliteit echter is in grote mate afhankelijk van de mineralogische zuiverheid van de cokes (koolstof) Met name het zwavelgehalte in combinatie met de inkolingsgraad bepalen de kwaliteit van de cokes. De Duitse kool is wat dat betreft van dermate uitzonderlijk goede kwaliteit dat ze direct aan de Duitse (en Nederlandse) hoogovens geleverd wordt, onder andere speciaal voor de edelstaal productie.

MINERAALINHOUD

Het onderwerp mineraal inhoud gaat eigenlijk te ver voor dit artikel. Het wordt hier toch, zij het beknopt, behandeld, omdat het de basis is voor elke wetenschappelijke analyse van een (on)bekend gebied. Alleen op die grond kan gefundeerd een conclusie worden getrokken hetgeen van belang is voor het operationeel besluitvormingsproces.

De "Noord-Duitse laagvlakte poldermodel" mindset werkt nu eenmaal anders in de woestijn. De chemische elementen waaruit een stof is opgebouwd bepalen in grote mate (samen met de condities waaronder de stof is ontstaan) de eigenschappen van de stof. Zout, zand, klei, allen hebben zo hun karakteristieke eigenschappen en dus een karakteristieke invloed op operationeel optreden. In Nederland en Duitsland kan men de gemiddelde militair weinig extra vertellen over bijvoorbeeld klei: het is plastisch, veroorzaakt slip en kleef, en bij droog weer is het net beton. Boerenverstand en onderbuikgevoel gaan hand in hand door eeuwenlange agrarische en militaire ervaring. Wie heeft er op de kleuterschool geen klei-

The World of Diamonds

Earth's diamond mines produce some 800 million stones—both gem quality and industrial—a year. Eighty percent of the diamonds destined for jewelry pass through Antwerp before they reach the cutting wheel. Laborers in India cut and polish nine out of ten gems; the majority will eventually reach stores in the United States.

poppetjes en zandtaartjes gebakken? De reden dat klei zich zo gedraagt is echter niet bij een ieder bekend. Aan de hand van een wetenschappelijke analyse van het mineraal klei kan men de fysische eigenschappen vrij eenvoudig afleiden, zonder het materiaal ooit gezien of ervaren te hebben. Klei is een chemisch verwerings (omzetting) product van een mineraal dat veldspaat heet. Door het verweringsproces ontstaan zeer kleine deeltjes met een platte hexagonale structuur. **3** Deze plaatjes kunnen onderling water aan zich binden en afstaan. Indien er (regen)water in de bodem zit zullen de kleideeltjes water opnemen (zwellen). Doordat de deeltjes zeer klein zijn wordt het geheel plastisch. De door het water onderling veroorzaakte bindingen genereren kleef. De plaatstructuur zorgt ervoor dat de onderlinge deeltjes over elkaar heen glijden (slip). Diepere achtergrond gaat echt te ver voor dit artikel. Gelukkig is de wetenschappelijke conclusie in dit geval dezelfde als de ervaringsconclusie, het gaat tenslotte om bekend gebied. Dit hoeft niet altijd het geval te zijn. Met betrekking tot vreemde gebieden wordt vaker dan eens autochtone ervaringslogica (boerenverstand) toegepast, waar wetenschappelijke logica (analyse) gewenst en vereist is.

Een "sebkha" in Irak is een voorbeeld van een vreemd verschijnsel in een vreemd gebied dat is opgebouwd uit bekende stoffen: zand, water en zout. Het tactisch belang van de minerale inhoud van zout is in Nederland niet echt voor de hand liggend. Bij zout wordt meestal gedacht aan het voor consumptie geschikte keukenzout: NaCl. Dat dit niet in makkelijk strooiende korreltjes de grond uit komt is niet bij eenieder bekend, laat staan het verschil tussen het begrip zout in de volksmond en de chemische definitie van "een zout". Er is namelijk een genuanceerd verschil tussen de triviale naam "zout" en de chemische definitie. De definitie van een zout is de chemische binding tussen twee ionen. Zo zijn kunstmest, gootsteenontstopper en roest allemaal voorbeelden van een zout. Sommige zouten zijn wateroplosbaar, sommige niet. Omgekeerd kan er zout achterblijven als er water verdampt. In woestijngebieden kunnen op die manier gigantische zoutmeren, zogenaamde "sebkha's" ontstaan. Deze zoutmeren gaan de westerse verbeelding te boven en hebben een enorme invloed op de mobiliteit van eenheden. Hierover meer in het volgende hoofdstuk. Van belang voor dit hoofdstuk is te weten dat deze sebkha's uit meerdere zoutmineralen bestaan zoals calciet, gips, haliet (keukenzout) en anhydriet (en dus niet uit "keukenzout" alleen).iv. De "Kriegsgeologen" uit het Afrika Korps en hun Engelse collegae van de "Royal Engineers Geological Section" waren zich hiervan terdege bewust, en Rommel en Montgomery maakten dankbaar gebruik van hun wetenschappelijke kennis. Zie "Befahrbarheids karte LIBYEN 1942" op de achterkant van deze Info-scoop.

GEOGRAFISCHE LIGGING

De geografische ligging van een gebied houdt meer in dan de correcte volgorde van coördinaten. Klimaat, reliëf, afwatering en bodem verkeren in constant dynamisch evenwicht met elkaar, bepaald door de locatie. Verander van locatie en de voorgenoemde elementen zullen veranderen. Naarmate de af-

stand groter wordt zullen de veranderingen extremer worden. Het is niet zo moeilijk in te zien dat verscheidene zaken waaronder natuurlijke grondstoffen in het ene deel van de wereld een heel andere emotionele en materiële waarde kunnen hebben dan in het andere deel van de wereld.

Op het eerste gezicht voor de westerse wereld niet enorm relevante zaken zoals water en met name de opgeloste stoffen daarin (zouten) vertegenwoordigen elders een heel ander belang dan in Nederland. Zo is in Oman een liter water twee maal duurder dan een liter benzine, en is zout (voor consumptie geschikt "keukenzout", NaCl) in sommige delen van Afrika een wettig betaalmiddel. Niet onlogisch als men bedenkt dat zout essentieel is voor het overleven in extreem warme klimaten. Daarnaast is er een verschil tussen de triviale naam "zout" en de chemische definitie "zout" (zie boven).zoals al eerder genoemd wordt het vermogen correcte conclusies te trekken moeilijker naar mate het inzet gebied verder weg is. De al eerder genoemde Sebkha's hebben soms een diameter van 60km of meer en laten zich (ook in ontstaanwijze) op geen enkele manier vergelijken met het Veluwemeer!

Een sebkha is een zoutmeer dat ontstaat door water dat langzaam indamp.

Er zijn twee soorten, afhankelijk van de ontstaanswijze. Dit zijn de inland sebkha en de kust sebkha. De eerste wordt gevoerd door neerslag de laatste door de zee. Belangrijkste element voor de militair is de begaanbaarheid. Deze is afhankelijk van de grondwaterspiegel, luchtvochtigheidsgraad en zoutconcentratie en dus van de ontstaanswijze.

Zo kunnen sebkha's, welke op de kaart exact hetzelfde worden weergegeven, variëren van een keiharde perfect begaanbare vlakte tot een volledig onbegaanbaar meer. In sommige gevallen (bijvoorbeeld na hevige neerslag) kan dit bij één en dezelfde sebkha binnen één dag gebeuren. In het algemeen worden sebkha's als onbegaanbaar aangegeven, maar door wetenschappelijk verantwoorde verkenningen (Rommel's Befahrbarheidskarte is een goed voorbeeld) kan de werkelijke staat worden vastgesteld en een tactisch of zelfs strategisch voordeel worden verkregen. Dit was ook het geval gedurende de Golfoorlog waar de moerassige sebkha's langs de grens van Koeweit met Irak overdag in een paar uur (!) veranderden in een hard gebakken oppervlak dat zonder problemen meer dan 50 tanks in een spoor kon dragen.v Dit was zelfs voor de autochtone Iraki's die het gebied als NO GO hadden geclassificeerd, onvoorstelbaar. De feiten van wetenschappelijke analyse wonnen het niet alleen van de gevoelslogica, maar ook van een overmacht aan Irakese grenstroepen welke in een enorme nederlaag werden verslagen.

DE PLAATSELIJKE AUTORITEIT

In elk westers land is het gezag verbonden aan een functie met wettelijk afgetimmerde plichten en bevoegdheden, zoals een burgemeester, commissaris van politie of generaal. In landen met een dictatoriaal, autocratisch of revolutionair interim regime, zijn rechten en bevoegdheden wat minder duidelijk gedefinieerd. Boss, Top Honcho, Geféh zijn meer gebezigde termen, evenals "grote leider" (Mao - China) en "De almachtige krijger die, vanwege zijn uithoudingsvermogen en onbuigbare houding om te winnen van overwinning naar overwin-

ning gaat met het vuur in zijn kielzog. (Mobutu sese seko kuku ngbendo wa za banga - president voormalig Rep. Congo). Daar dit nogal vermoeiend en uitgebreid is, refereren wij in dit stuk naar "de plaatselijke autoriteit". In elk conflict is dit uiteindelijk degene die de beslissing neemt of een strategie uitdenkt welke in zijn eigen wereldbeeld past. Met name dit laatste is van belang. Want hoewel oorlogen en/of conflicten op het slagveld worden beslecht, ze worden bedacht in de hoofden van hen die beslissingen moeten nemen op grond van nationaal gewin of verlies. Concreet houdt dit in dat eer, gevoel of zelfs het simpele feit dat men een mening is toegedaan een grotere invloed op een proces kan hebben dan men uit een logische redenatie zou verwachten. Met name in Afrika, Zuid-Amerika of andere delen van de wereld waar autocratische of dictoriale regimes **4** heersen is dit een realiteit waar terdege rekening mee gehouden dient te worden. Gezien het huidige en toekomstige Defensie beleid, waarbij veel intensiever in vreemde (lees niet-westerse) gebieden zal worden opgetreden is dit een punt om toch even bij stil te blijven staan.

RECENTE VOORBEELDEN

Afghanistan bezit een aantal minerale voorkomens (grote koper en ijzer reserves, niet ontgonnen). Het ligt centraal in de Kaukasus, waardoor het een ideaal land is voor de doorvoer van olie naar alle windstreken. Rusland in het noorden, China in het oosten, Europa en het Midden oosten in het westen en India in het zuiden. Beheersing van dit gebied staat gelijk aan beheersing van de logistieke lijnen welke invloed hebben op de gehele olieproducerende wereld en dus op de wereld economie. De "war against terrorism" is niet alleen een gevoelsmatige reactie op een onbeheersbaar incident, maar ook een verdekt excuus voor het verkrijgen van invloed op datgene dat deze wereld draaiende houdt: olie!. De volgende "schurkenstaat" is wellicht Irak. ....En wat was daar ook weer mee? Oh ja , dat is zo ongeveer het episch centrum van het vijandelijk olie-producerende Midden Oosten! Hmmm.....Toeval?

Sierra Leone is een voormalig Britse kolonie met olie voorkomens in de kust regio en gigantische diamant reserves in het binnenland. Is al jaren in een burgeroorlog verwickeld, ogenschijnlijk om tot een democratisch bestel te komen. Waar het werkelijk om gaat is de beheersing en exploratie van de minerale voorkomens. Beide partijen verrijken zichzelf en financiers hun strijd door de oneigenlijke exploitatie van deze voorkomens. Dit gaat ten koste van de diamant handel en dus de vrije markt economie die te lijden heeft van de vele illegaal gemijnde diamanten. De diamant handel is voornamelijk in handen van het Britse concern "De Beers". Dit uiterst machtige kartel controleert 80% van de wereld diamant-handel en reguleert de prijzen zodat een constante vraag, aanbod en prijs wordt gecreëerd. De Britse overheid vaart hier wel bij. De humanitaire interventie ter bescherming van de democratie in januari 2001 door het Britse Parachute Regiment en Royal Marine Commandos, is dan ook niet geheel toevallig. Evenmin de mislukte wapenleveranties eind '90-er jaren door de para-militaire "hulp organisatie" Sandline international. Een in Londen gevestigd bedrijf gerund door voornamelijk

Tint. Oay is grondstoffen- en mijntechnoloog (TU Delft).
Tint. Brooymans is geoloog (Universiteit Utrecht). Zij zijn thans werkzaam als terreinanalist bij 101 Militaire Inlichtingen Peloton.

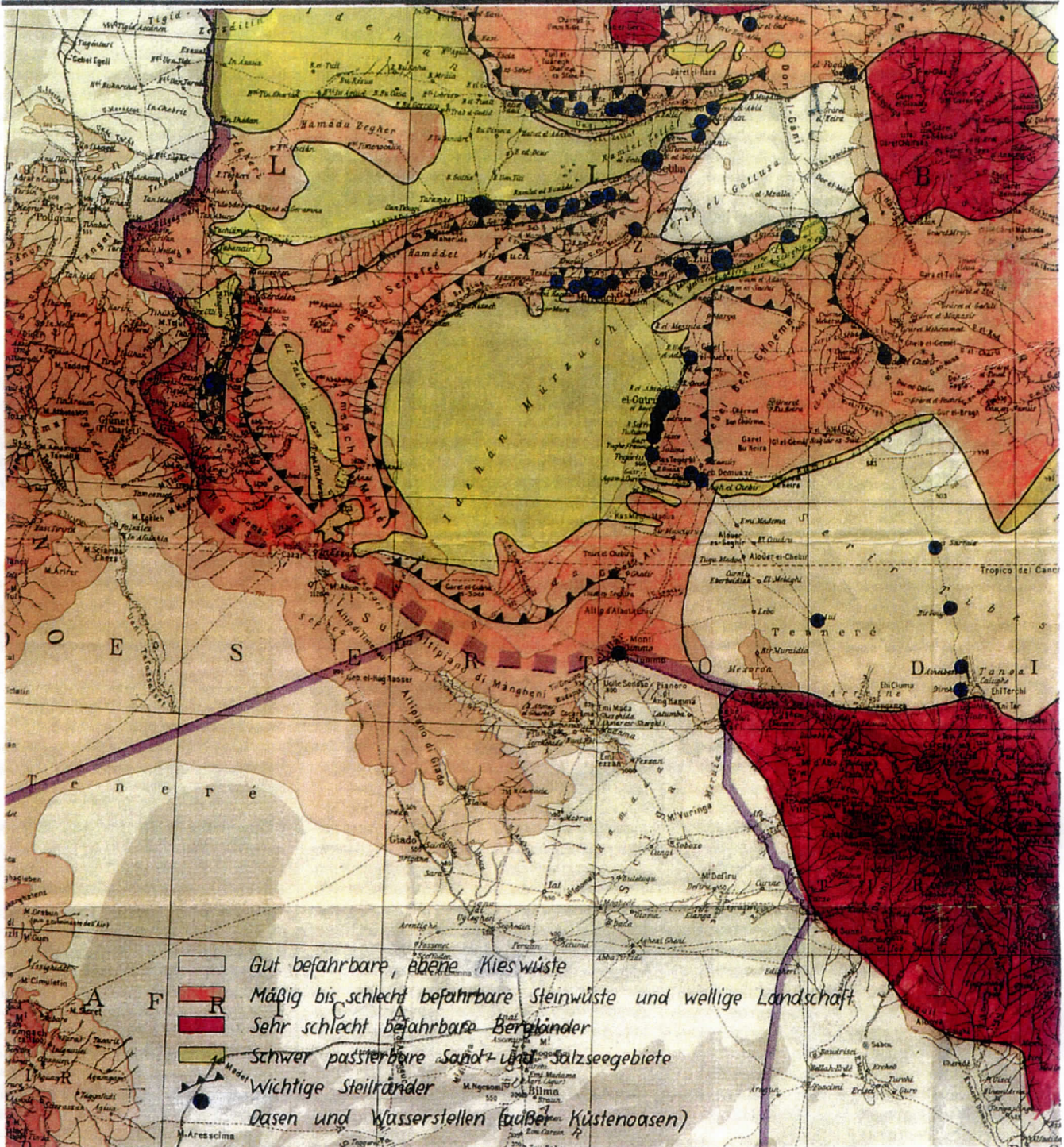
Befahrbarkeitskarte

bearb. v. Wehrgeol. St. 12 b.A. Pi.Fü. Pz AOK Afrika
März 1942

Libyen

Libyen 1:3000000

Sonderausgabe II. 1941
Nur für den Dienstgebrauch!

voormalig britse officieren. De interventie heeft rust in de regio gebracht, de bevolking kan herstellen en de minerale bodemschatten kunnen door de internationale gemeenschap gereuleerde ondernemingen geëxploiteerd worden.

Tsjetsjenië De "Russian war against terrorism". Algemeen bekend als een onafhankelijkheidsoorlog. Wat minder bekend is, is dat Tsjetsjenië een van de grootste (niet geëxploreerde)

olievoorkomens van de regio in haar ondergrond herbergt. Met deze voorkomens heeft het land zelf de mogelijkheid om onafhankelijk van "moedertje Rusland" te overleven. De Russen daarentegen, zien een aanzienlijk deel van hun staats inkomsten als sneeuw voor de zon verdwijnen. Niet leuk voor de Russen. Het conflict is geboren. Onafhankelijkheid, democratie en vrijheid worden zijn ook hier onlosmakelijk verbonden met .....(het zwarte)GOUD, GELD en GEBIED! ■

1 Het woord belang is hier expliciet gekozen in plaats van nut, omdat niet elke hulpbron, in de bredere gedachte, noodzakelijkerwijs een positieve bijdrage aan de samenleving levert.

2 Prijs / ton Afrikaanse kool inclusief transportkosten.

3 An introduction to the rock forming minerals. (c)Deer, Howie & Zussman. 1992 ,Longman Group UK Ltd. iv Sedimentology, by M.R. Leeder, published by Unwin Hyman Ltd. London (c). 1988 v Military Geology in war and peace, by James R. Underwood & Peter L. Guth. The Geological Society of America, Inc. (c) 1998

4 Nb. dit is dus zo'n 70 % van de wereld!